

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

The Application of Sufficiency Economy Philosophy

To Support the 21st Century Learning.

จักรกฤษณ์ โปดapol

Chakgrit Podapol

อาจารย์ประจำ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

บทคัดย่อ

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นักเรียนต้องมีความอยากรู้ สงสัยใคร่รู้เอง ครูคอยกระตุ้นให้เกิดความใคร่รู้ นักเรียนลงมือศึกษาเอง โดยอาศัยความวิริยะ ครูเป็นเพียงผู้ชี้แนะ ให้คำปรึกษา เพื่อให้ นักเรียนจดจ่อในการเรียนรู้อย่างมีสมาธิ และคอยคิดวิเคราะห์ที่ใคร่ครวญความรู้นั้น ให้ต่อยอดออกไปเรื่อย ๆ การนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน นักศึกษา เป็นการนำเอาองค์ประกอบส่วนที่เป็น 3 ห่วงซึ่งประกอบด้วย พอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง ได้มาประยุกต์เป็นแนวทางปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

พอประมาณ เป็นการคะเนให้ใกล้เคียงจำนวนจริงหรือให้พอเหมาะพอควร ใช้การวิเคราะห์ตนเอง โดยการทำการวิเคราะห์สวอต (SWOT Analysis) ความมีเหตุผล คือการวางแผนอนาคตทั้งการกำหนดเป้าหมายระยะยาวหรือวิสัยทัศน์ การกำหนดเป้าหมายระยะสั้น และการกำหนดแนวทางการดำเนินชีวิต โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้จากการวิเคราะห์ตนเอง การเป็นตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั่นเอง ภูมิคุ้มกันที่ดีที่จะสามารถคุ้มกันชีวิตนักเรียน นักศึกษาก็คือ การมีวินัยในตนเอง ป้องกันจากภัยคุกคามที่สำคัญคือ การเรียนไม่จบ และไม่สามารถเดินตามเส้นทางไปอยู่ในภาพที่ตัวเองฝันเอาไว้ได้ สาเหตุเกิดจากสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน

คำสำคัญ: 1. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2. การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 3. การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

In the 21st Century Learning, the learner is much curious while the teacher plays an important role to encourage him eager to know and the learner makes an effort study by himself without any assistance. The teacher is only a director to give any suggestion which will make the learner suspensive and concentrated at learning until he can critically think over knowledge and further extend the knowledge. The application of His Majesty King Bhumibol Adulyadej's philosophy of sufficiency economy to support the learning of students is regarded as the combination of three substituents: moderation, prudence and social immunity as the practical guideline in living as follows:

The word 'moderation' means the expectation and the estimate of the real or appropriate amount based on self-analysis by means of the SWOT Analysis. The word 'prudence' means the planning for the future, including the setting of the long-term goal or the vision, the setting of the short-term goal and the setting of the way of life under the feasibility of self-analysis, which means the decision on the level of sufficiency. Good social immunity, able to protect the student's living life, is self-discipline to prevent him/her from an important threat of ungraduatedness and inability to reach the destination, which he/she imagines, as a result of the current situation.

Keywords: 1. Philosophy of Sufficiency Economy 2. The 21st Century Learning 3. Application of Sufficiency Economy Philosophy

1. บทนำ

ช่วงเวลาหนึ่งทุ่ม เย็นวันพฤหัสบดีที่ 13 ตุลาคม 2559 เป็นเวลาที่คนไทยหลาย ๆ ครอบครัวกำลังนั่งรับประทานอาหารเย็น และหลาย ๆ ครอบครัวกำลังนั่งดูโทรทัศน์เฟลิดเฟลินหลากหลายช่องของ “ทีวีดิจิตอล” ตามความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของประเทศไทยในยุค

4.0 ที่รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้ ชูเป็นแนวนโยบายในการพัฒนาประเทศไทยในอนาคต แต่ข่าวร้ายที่คนทั้งประเทศได้รับรู้ถึงการ สวรรคตของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทำให้ประเทศไทยทั้งประเทศตก อยู่ในภาวะโศกเศร้าเหมือนโลกนี้หยุดนิ่ง เวลาหยุดหมุน เมื่อสำนักพระราชวังแถลงการณ์เรื่องประกาศ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามมิ นทราธิราช บรมนาถบพิตร สวรรคต เวลา 18.47 น. หลังจากนั้น เวลา 19.00 น. พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้ออกแถลงการณ์ถึงการเสด็จสวรรคต และชักชวนประชาชนชาวไทย แสดงความจงรักภักดี ในการเจริญรอยตามพระยุคลบาท และสืบสานพระราชปณิธาน สร้างความ โศกเศร้าต่อประชาชนชาวไทยเป็นจำนวนมาก

ความจริงแล้ว คนไทยหลายคนกำลังติดตามอาการประชวรของในหลวงมาตลอดทั้ง สัปดาห์ หลังจากได้รับรู้ข่าวการประชวรครั้งล่าสุดจากประกาศแถลงการณ์ของสำนักพระราชวัง เรื่องพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จมาประทับ ณ โรงพยาบาลศิริราช ณ วันที่ 37 ในวันที่ 9 ตุลาคม 2559 ที่เนื้อความบอกลักษณะประชวรของพระองค์ค่อนข้างน่าเป็นห่วง โดย เนื้อความ ระบุว่า “ในวันที่ 8 ตุลาคม 2559 คณะแพทย์ฯ ได้ขอพระราชทานถวายใส่สายสวนเข้าหลอดพระ โลหิตดำเพื่อเตรียมการสำหรับการฟอกพระโลหิต (Hemodialysis) ระยะยาว และเปลี่ยนสาย ระบบน้ำไขสันหลังในโพรงพระสมองบริเวณชั้นพระองค์ (เอว) ตั้งแต่เวลา 14 นาฬิกาถึง 16 นาฬิกา 40 นาที ปรากฏภายหลังว่า มีความดันพระโลหิตลดต่ำลงเป็นครั้งคราว คณะแพทย์ฯ จึง ได้ถวายพระโอสถและได้ใช้เครื่องช่วยหายใจ (Ventilator) เพื่อทำให้ความดันพระโลหิตกลับ สู่ระดับปกติ จนกระทั่งเวลา 3 นาฬิกาวันนี้ มีพระชีพจรเร็วขึ้น ความดันพระโลหิตลดลง ผลการ ตรวจพระโลหิตพบว่า พระโลหิตมีความเป็นกรดเพิ่มขึ้น ผลการตรวจพระหทัยด้วยคลื่นเสียง สะท้อน (Echocardiography) พบว่า ปริมาณพระโลหิตที่เข้าสู่พระหทัยด้านซ้ายช่องล่างลดลง มาก อันเป็นผลจากการที่มีความดันพระโลหิตในพระปัสสาวะ (ปอด) สูง คณะแพทย์ฯ ได้ถวาย พระโอสถขยายหลอดพระโลหิตในพระปัสสาวะ (ปอด) เมื่อเวลา 15 นาฬิกา ทำให้พระชีพจรเริ่ม ลดลงและความดันพระโลหิตดีขึ้น คณะแพทย์ฯ ได้เฝ้าติดตามพระอาการและถวายการรักษาอย่าง ใกล้ชิด เนื่องจากพระอาการประชวรโดยรวมยังไม่คงที่ และได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานพระ บรมราชานุญาตให้งดพระราชกิจ จึงประกาศมาเพื่อทราบโดยทั่วกัน” (สำนักพระราชวัง, 2559)

วันที่ 12 ตุลาคม 2559 แลกเปลี่ยนฉบับที่ 38 ยังทำให้คนไทยทั้งประเทศที่เฝ้าติดตามข่าวอาการประชวรของพ่อหลวงภูมิพล ใจคอไม่ดีเพราะเป็นห่วงพระองค์ เมื่อแลกเปลี่ยนความว่า “ความดันพระโลหิตลดต่ำลงอีก พระชีพจรเร็วขึ้น ร่วมกับภาวะพระโลหิตมีความเป็นกรดเพิ่มขึ้นอีก ผลของการถวายตรวจพระโลหิตบ่งชี้ว่า มีภาวะการติดเชื้อและการทำงานของพระยกณะ (ตับ) ผิดปกติ คณะแพทย์ฯ ได้ถวายพระโอสถปฏิชีวนะและแก้ไขภาวะพระโลหิตมีความเป็นกรด ตลอดจนถวายพระโอสถควบคุมความดันพระโลหิตเพิ่มขึ้น พร้อมทั้งถวายเครื่องช่วยหายใจพระทัย (Ventilator) และถวายการรักษาด้วยวิธีทดแทนไต (CRRT) พระอาการประชวรโดยรวมยังไม่คงที่ ต้องควบคุมด้วยพระโอสถ คณะแพทย์ฯ ได้เฝ้าติดตามพระอาการและถวายการรักษาอย่างใกล้ชิด” (สำนักพระราชวัง, 2559ก) ในสังคมออนไลน์มีการสวดมนต์ภาวนา อธิษฐานเพื่อขอพรให้พระองค์ ในขณะที่เดียวกันกับที่ได้มีข่าวลือเกี่ยวกับการสวรรคตของพระองค์แพร่หลายในสังคมออนไลน์ แต่เมื่อข่าวลือกลายเป็นเรื่องจริงก็ไม่มีใครทำใจรับกับข่าวร้ายนี้ได้ น้ำตาท่วมประเทศไทย เมฆหมอกความโศกเศร้าปกคลุมทั้งแผ่นดิน คงเป็นคำที่บอกถึงบรรยากาศในยามนี้เป็นอย่างดี

เมื่อถามว่าทำไมคนไทยถึงเศร้าโศกถึงปานนี้ ผู้เขียนก็คงไม่จำเป็นต้องบรรยายอะไรมากถึงสิ่งที่ประจักษ์แก่สายตาคนทั้งประเทศและคนทั้งโลกที่ได้เห็นการทรงงานของพระองค์ที่ทำให้คนไทย ทั้งในฐานะพระราช และในฐานะพ่อของแผ่นดิน นั่นคือทำให้ความปกป้องคุ้มครองภัยพร้อม ๆ กับการให้ความรักและความรู้แก่ลูก ๆ ของพระองค์ การจะพรรณนาถึงความดีงามของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดช ที่ทำคุณงามความดีให้กับประเทศชาติ และพสกนิกรของพระองค์นั้นคงจะไม่สามารถทำได้หมดในบทความนี้ แต่เมื่อจะให้กล่าวถึงมรดกชิ้นสำคัญที่พระองค์ได้มอบให้คนไทยทั้งชาติไว้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคงเป็นมรดกชิ้นสำคัญชิ้นหนึ่งที่พระองค์ได้มอบไว้ที่ควรจะได้รับการนำมาเขียนเพื่อขยายความให้เห็นถึงแนวทางการนำมาปฏิบัติในการดำเนินชีวิต เพื่อยกย่องความเป็นนักปราชญ์ของพระองค์ นอกจากนั้นปี 2549 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ได้รับการเชิดชูจากองค์การสหประชาชาติ ว่าเป็นปรัชญาที่มีประโยชน์ต่อประเทศไทยและนานาประเทศและสนับสนุนให้ประเทศสมาชิก 166 ประเทศ ยึดเป็นแนวทางสู่การพัฒนาแบบยั่งยืน โดยนายโคฟี อันนัน ในฐานะเลขาธิการองค์การสหประชาชาติขณะนั้น ได้ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 (UN Secretary-General office, 2006)

ความพิเศษของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต คือสามารถประยุกต์ใช้ได้ทั้งระดับบุคคล ระดับองค์กร และระดับประเทศ ในระดับบุคคลสามารถนำมาใช้ได้ทุกกลุ่มบุคคล ทั้งผู้หญิง ผู้ชาย คนโสด คนมีครอบครัว แม้กระทั่งนักเรียน นักศึกษา สำหรับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน นักศึกษานั้นมีความสำคัญที่พอจะกล่าวถึงคือการนำมาเป็นแนวทางในการทำหน้าที่ของตน คือการนำมาเป็นแนวทางปฏิบัติตนในการเรียนหนังสือ และสำหรับการเรียนในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์การศึกษาไปเป็นอย่างมาก โดยเรียกว่าการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการเรียนรู้แบบนักเรียนเป็นสำคัญ หมายถึง นักเรียนต้องมีอิทธิบาท 4 คือ นักเรียนต้องมีความอยากรู้ สงสัยใคร่รู้เอง ครูคอยกระตุ้นให้เกิดความใคร่รู้ นักเรียนลงมือศึกษาเอง โดยอาศัยความวิริยะ ครูเป็นเพียงผู้ชี้แนะ ให้คำปรึกษา เพื่อให้ นักเรียนจดจ่อในการเรียนรู้อย่างมีสมาธิ และคอยคิดวิเคราะห์ใคร่ครวญความรู้ นั้น ให้ต่อยอดออกไปเรื่อยๆ การนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน นักศึกษา จึงเป็นแนวคิดหนึ่งที่เป็นการนำเอาทฤษฎีของพระองค์ท่านมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวปฏิบัติที่ดี

2. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

"เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกต้องรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็มและลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป"

พระราชดำรัสเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

คนส่วนมากมักเข้าใจว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของเกษตรกรเท่านั้น ซึ่งแท้จริงผู้ประกอบอาชีพอื่น ก็สามารถนำเอาแนวพระราชดำรัสไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งสิ้น ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทาง การดำเนินชีวิตและปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนา

เศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคสมัยตามการเปลี่ยนแปลง เป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา ได้ทรงชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา

พระราชดำรัสเศรษฐกิจพอเพียง เป็นพระราชดำรัสที่ชี้แนวทางการดำรงชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระราชดำรัสแก่ชาวไทยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา และถูกพูดถึงอย่างชัดเจนในวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งได้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินในเอเชีย หรือเรียกทั่วไปในประเทศไทยว่า วิกฤตต้มยำกุ้ง

2.1 ความหมาย

ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และต้องประกอบไปด้วยสองเงื่อนไข คือ เงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขคุณธรรม ความหมายเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1. ความมีเหตุผล คือ ตัดสินใจกระทำการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความพอเพียงต้องใช้เหตุผล และพิจารณาด้วยความรอบคอบ
2. ความพอเพียง คือ รู้จักพอประมาณ พออยู่ พอมี พอกิน พอใช้ ประหยัด และไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น
3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดี คือ เตรียมใจให้พร้อมรับผลกระทบและความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
4. การมีความรู้ คือ นำความรู้มาใช้ในการวางแผนและดำเนินชีวิต
5. การมีคุณธรรม คือ มีความซื่อสัตย์สุจริต สามัคคี และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ดังนั้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นพระราชดำรัสที่พระราชทานให้ประชาชนดำเนินตามวิถีชีวิตแห่งการดำรงชีพที่สมบูรณ์ โดยมีธรรมะเป็นเครื่องกำกับ และมีใจตนเป็นสำคัญ ซึ่งก็คือวิถีชีวิตไทย ที่ยึด ทางสายกลาง ของความพอดี

2.2 องค์ประกอบ

หลักแนวคิด และแนวทางเพื่อการปฏิบัติ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งไม่ว่าจะเป็นบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ สามารถปฏิบัติตามได้ ประกอบไปด้วย 5 ส่วน ดังนี้

ข้อที่ 1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤต เพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา

ข้อที่ 2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

ข้อที่ 3. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ ดังนี้

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น เช่นการผลผลิต และการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้ และไกล

ข้อที่ 4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน 2 เงื่อนไข ดังนี้

1. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

2. เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

ข้อที่ 5. แนวทางปฏิบัติ / ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุล และยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี

3 ห่วง 2 เงื่อนไข

จากองค์ประกอบดังกล่าว สามารถสรุปขยายออกมาให้เข้าใจได้ง่าย ๆ พร้อมทั้งนำภาพประกอบความเข้าใจ มาให้ดูด้วยเพื่อความเข้าใจยิ่งขึ้นว่า เศรษฐกิจพอเพียง ประกอบไปด้วย 3 ห่วง 2 ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3 ห่วง คือทางสายกลาง ประกอบไปด้วย ดังนี้

ห่วงที่ 1 คือ พอประมาณ หมายถึง พอประมาณในทุกอย่าง ความพอดีไม่มากหรือน้อยจนเกินไปโดยต้องไม่เบียดเบียนตนเอง หรือผู้อื่นให้เดือดร้อน

ห่วงที่ 2 คือ มีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

ห่วงที่ 3 คือ มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

2 เงื่อนไข ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่

เงื่อนไขที่ 1 เงื่อนไขความรู้ คือ มีความรอบรู้เกี่ยวกับ วิชาการต่างๆที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นตอนปฏิบัติ คุณธรรมประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

เงื่อนไขที่ 2 เงื่อนไขคุณธรรม คือ มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

3. การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

3.1 การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

การศึกษาที่ดีสำหรับคนยุคใหม่นั้น ไม่เหมือนการศึกษาเมื่อสิบหรือยี่สิบปีที่แล้ว การศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้ของศิษย์ไปอย่างสิ้นเชิง และบทบาทของครูอาจารย์ก็ต้องเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง ครูเพื่อศิษย์ต้องเปลี่ยนจุดสนใจหรือจุดเน้นจากการสอนไปเป็นเน้นที่การเรียนรู้ (ทั้งของศิษย์ และของตนเอง) ต้องเรียนรู้และปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้ที่ตนจัดให้แก่ศิษย์ด้วย ครูเพื่อศิษย์ต้องเปลี่ยนบทบาทของตนเองจาก “ครูสอน” (teacher) ไปเป็น “ครูฝึก” (coach) หรือ “ผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียนรู้” (learning facilitator) การให้การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 มีหลักคิดสำคัญคือ “ความรู้มีมากมายเกินกว่าครูจะถ่ายทอดให้นักเรียนได้หมด ดังนั้นดีที่สุดคือให้นักเรียนศึกษาหาความรู้เองตามความสนใจและความถนัด” การจัดการเรียนรู้จึงมีความยืดหยุ่น สร้างสรรค์ ทำหาย และซับซ้อน เป็นการศึกษาที่จะทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (จักรกฤษณ์ โปตาพล, 2558: หน้า 46)

3.2 การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนนักศึกษา จะเป็นการนำเอาองค์ประกอบส่วนที่เป็น 3 ห่วงซึ่งประกอบด้วย พอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง ได้มาประยุกต์เป็นแนวทางปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

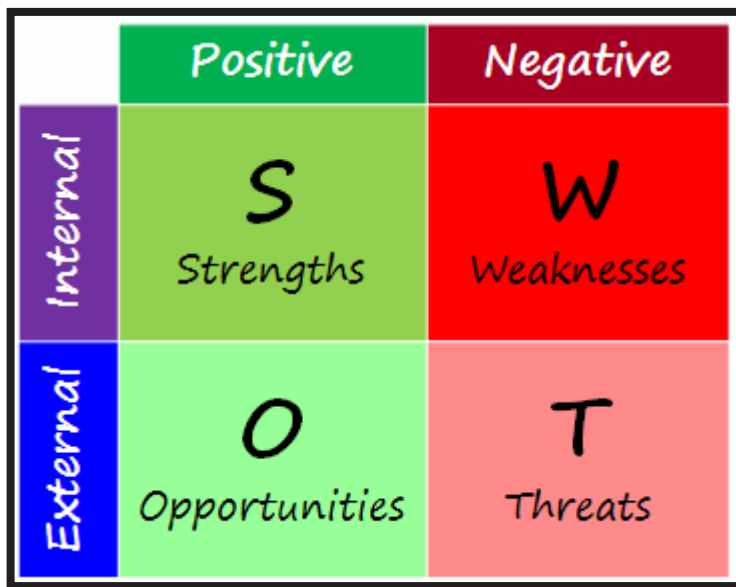
1. พอประมาณ

พอประมาณ เป็นการรวมกันของคำสองคำ คือ “พอ” ซึ่งหมายถึง “พอดี” และคำว่า “ประมาณ” ซึ่งหมายถึง กะหรือคะเน หรือประมาณการ เมื่อรวมกันแล้วน่าจะหมายถึง การคะเนให้ใกล้เคียงจำนวนจริงหรือให้พอเหมาะพอควร คำถามคือ การคะเนที่เหมาะสมเป็นอย่างไร? และเราจะคะเนอย่างไร?

ต่อคำถามแรก การคะเนที่เหมาะสมเป็นอย่างไร? คำตอบคือ ต้องคะเนหรือประมาณการให้เหมาะสมกับตัวเรามากที่สุด นั่นคือเราต้องรู้จักตัวเราเองก่อน เมื่อเรารู้จักตัวเองดี

แล้วก็จะสามารถหาสิ่งที่เหมาะสม หรือประมาณการสิ่งต่าง ๆ ให้กับตนเองได้อย่างสมดุล ก่อให้เกิดความมั่นคงอย่างยั่งยืนในชีวิต

เมื่อเราได้คำตอบของคำถามแรก คำถามต่อมา เราจะคะเนอย่างไร? ผู้เขียนเห็นว่าการใช้การวิเคราะห์ตนเอง โดยการทำการวิเคราะห์สวอต (SWOT Analysis) หรือในชื่อไทยว่าการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ หรือ การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม

แผนภาพที่ 2 แสดงการวิเคราะห์แบบSWOT

วิเคราะห์สวอต (SWOT Analysis) เป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์สำหรับองค์กร หรือโครงการ ซึ่งช่วยผู้บริหารกำหนดจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน โอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก ตลอดจนผลกระทบที่มีศักยภาพจากปัจจัยเหล่านี้ต่อการทำงานขององค์กร คำว่า "สวอต" หรือ "SWOT" นั้นมาจากตัวย่อภาษาอังกฤษ 4 ตัว ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ตนเองได้ดังนี้

S มาจาก Strengths หมายถึง จุดเด่นหรือจุดแข็ง ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน เป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายใน เช่น ความสามารถในการเรียน ระดับไอคิว เป็นนัก

สังเกต เป็นคนชอบสงสัย ชอบเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ มีความเพียรพยายาม รู้จักวิเคราะห์แยกแยะ มีความรับผิดชอบ มีความเป็นผู้นำ เป็นต้น

W มาจาก Weaknesses หมายถึง จุดด้อยหรือจุดอ่อน ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน เป็นปัญหาหรือข้อบกพร่องที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายใน เช่น ใจร้อน หงุดหงิดง่าย ไม่อดทน ไม่รอบคอบ ไม่กล้าแสดงออก ไม่รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น เป็นต้น

O มาจาก Opportunities หมายถึง โอกาส ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอก เป็นผลจากการที่สภาพแวดล้อมภายนอกเอื้อประโยชน์หรือส่งเสริม โอกาสแตกต่างจากจุดแข็งตรงที่โอกาสนั้นเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายนอก แต่จุดแข็งนั้นเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายใน เช่น ฐานะทางครอบครัวมีความพร้อม ครอบครัวให้การสนับสนุนในการเรียน มีอาชีพรองรับ เคยทำกิจกรรมกลุ่ม มีเพื่อนที่คอยช่วยเหลือในการเรียน เป็นต้น

T มาจาก Threats หมายถึง อุปสรรค ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอก เป็นข้อจำกัดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น ไม่มีเงินค่าเทอม ต้องทำงานพิเศษ ขาดอาหารที่มีประโยชน์ต่อระบบสมอง เป็นต้น

SWOT เป็นกลยุทธ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของแต่ละบุคคล เมื่อเรารู้จักตนเองดีแล้ว ก็ปรับปรุงข้อบกพร่องของตนเองที่มีอยู่ให้ดีขึ้น สิ่งที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาตนเอง คือความตั้งใจ และความพยายามที่จะปฏิบัติตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ให้สำเร็จ ล่วงหน้านั้นเอง โดยการเลือกกลยุทธ์ในการเรียนให้เหมาะสมกับสถานภาพของตนเอง

2. มีเหตุผล

ความมีเหตุผลในที่นี้ คือการวางแผนอนาคตโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้จากการวิเคราะห์ตนเอง การเป็นตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั่นเอง โดยกำหนดเป้าหมายให้แน่นอนในการตั้งเป้าหมายนั้น ต้องคำนึงถึงความเป็นจริงด้วยว่า ตนจะสามารถดำเนินชีวิตไปถึงจุดมุ่งหมายตามที่กำหนดไว้ในอนาคตได้หรือไม่ นอกจากนี้ ยังต้องเขียนเป้าหมายให้ชัดเจนอีกด้วยการเขียนเป้าหมาย ควรเขียนทั้งเป้าหมายระยะยาว และเป้าหมายระยะสั้น คือ

เป้าหมายระยะยาว (Long – term objective) เป็นการเขียนเป้าหมายที่เราต้องการจะบรรลุความสำเร็จในอนาคต โดยให้ระบุความปรารถนาที่ตนอยากมีหรืออยากเป็นภายในขอบเขตของชีวิต หรือเราเรียกว่า วิสัยทัศน์

เป้าหมายระยะสั้น (Short – term objective) เป็นการเขียนเป้าหมายที่เราต้องการจะบรรลุความสำเร็จ ภายในระยะเวลาตั้งแต่ 1 วัน ถึง 1 ปี โดยเป้าหมายระยะสั้นจะเป็นจิ๊กซอที่จะต่อดิตกันไปเป็นภาพสมบูรณ์ของวิสัยทัศน์

เมื่อมีเป้าหมายทั้งระยะสั้น และเป้าหมายระยะยาวที่เป็นวิสัยทัศน์แล้ว สิ่งสำคัญที่จะทำให้ภาพฝันเป็นจริงคือ ทางเดินไปสู่ฝันที่เรียกว่า “แนวทางการดำเนินชีวิต” เพราะถ้าขาดแนวทางการดำเนินการแล้ว ภาพฝันก็จะกลายเป็นความฝันเท่านั้นเอง

แผนภาพที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ของวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และแนวทางการดำเนินชีวิต

จากภาพวิสัยทัศน์เปรียบได้กับหลังคาบ้านที่ครอบคลุมตัวบ้านที่เป็นเป้าหมาย เช่นเดียวกับการที่เป้าหมายต่าง ๆ จะเป็นจิ๊กซอต่อกันจนเป็นวิสัยทัศน์ โดยมีแนวทางการดำเนินชีวิตเปรียบได้กับประตูที่จะเปิดเข้าสู่ตัวบ้านได้ ถ้าขาดประตูเราก็คงเข้าไปในตัวบ้านไม่ได้ เช่นเดียวกับแนวทางการดำเนินชีวิตถ้าขาดไปเราคงไม่ไปถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยการให้รางวัลแก่ตนเอง (Rewards) หลังจากที่ได้ปฏิบัติตามแผนจนกระทั่งบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายแต่ละเป้าหมายแล้ว เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้กับตนเองในการลิ้มรสความสำเร็จก็ให้รางวัลแก่ความสำเร็จของตนเอง ตัวอย่างเช่น ซื้อเสื้อผ้าชุดใหม่ หรือหาความสุข

อย่างอื่นตามที่พอใจในขอบเขตที่ตนสามารถจะกระทำได้ นอกจากนี้ ยังหาเวลาไปพักผ่อนตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ไปตากอากาศที่ชายทะเล ฯลฯ

3.3 มิถุนิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง

การมีมิถุนิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง เป็นการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านการต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล ในชีวิตของนักเรียน นักศึกษาสิ่งที่เป็นภัยคุกคามมากที่สุด คือ การเรียนไม่จบ และไม่สามารถเดินตามเส้นทางไปอยู่ในภาพที่ตัวเองฝันเอาไว้ได้ ในสภาพการปัจจุบันที่โลกทั้งใบเล็กลง เพราะโดนย่อเอาไว้ในฝ่ามือ ในสมาร์ทโฟน ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สิ่งยั่วยุก็รุมล้อมเข้ามาข้างกายมากมายเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการที่เด็กนักเรียนโดยส่วนมากไม่ได้อยู่กับผู้ปกครอง สาเหตุอาจจะเพราะพ่อแม่ไปทำงานต่างจังหวัด ต้องอยู่กับญาติ หรือการที่เด็กนักเรียนมาเช่าหออยู่ในเมืองที่เข้ามาศึกษาเล่าเรียน ทำให้เด็กนักเรียนมีเวลาว่างมากขึ้น และอยู่ในสังคมเพื่อน ๆ วัยเดียวกัน ทำให้เด็กมีเวลาว่างเพิ่มขึ้น แต่เด็กไม่ได้แสวงหาการเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างหลากหลาย แต่เลือกใช้เวลาไปกับกลุ่มเพื่อน เล่นเกมส์คอมพิวเตอร์แทนการเล่นกีฬา การใช้เวลาในห้างสรรพสินค้ามากกว่าไปเข้าห้องสมุด (จักรกฤษณ์ โปตาพล, 2558: หน้า 47) มิถุนิคุ้มกันที่ดีที่จะสามารถคุ้มกันชีวิตนักเรียน นักศึกษาก็คือ การมีวินัยในตนเอง

วินัยในตนเอง เป็นความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรม โดยเกิดจากความรู้สึกมองเห็นคุณค่าในการปฏิบัติด้วยตนเอง มิได้เกิดจากอิทธิพลภายนอก เช่น ระเบียบคำสั่ง การบังคับ ถึงแม้จะมีอุปสรรคก็ยังไม่เปลี่ยนพฤติกรรมนั้น ท่านพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2540) ได้กล่าวถึง วิธีสร้างวินัยในตนเอง ดังนี้ “การจะทำให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้ยั่งยืนเคยชิน ย่อมมาจากจิตใจที่มีความพึงพอใจ มีความสุขในการทำพฤติกรรมนั้น เมื่อเกิดปัญหาเรียนรู้เกิดความรู้ความเข้าใจมองเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการกระทำนั้น จะเป็นวิธีสร้างวินัยความรับผิดชอบในตนเอง เป็นการจัดสรรโอกาส ทำให้ชีวิตและสังคมมีระเบียบเป็นโอกาสแก่การพัฒนามนุษย์” การฝึกหัดในตนเองมีวิธีการดังนี้

1. มีกฎเกณฑ์ในชีวิตประจำวัน เช่น การทำอะไรเป็นเวลา และสม่ำเสมอ มิให้ขาดเป็นต้น
2. ต้องหลีกเลี่ยงการคบอย่างใกล้ชิดกับผู้ที่ไม่ชอบระเบียบวินัย เพราะอาจจูงใจให้เกิดการกระทำอะไรนอกกฎเกณฑ์และระเบียบที่ดีได้

3. การทำกิจการงานใดไม่ว่าเล็กน้อยหรือใหญ่ ควรฝึกให้เป็นระเบียบ ลดความยุ่งเหยิงสับสน

โดยคุณลักษณะของผู้มีวินัย มีดังนี้ (weerachai, 2013)

1. มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่หลอกลวงตนเองและผู้อื่น
2. มีความรับผิดชอบ ความตั้งใจที่จะทำงานและติดตามผลงานที่ได้กระทำ
3. เคารพในสิทธิของผู้อื่น
4. มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม
5. มีลักษณะมุ่งอนาคต
6. มีความเป็นผู้นำ
7. มีความตรงต่อเวลา รู้จักกาลเทศะ
8. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
9. มีความอดทนขยันหมั่นเพียร
10. รู้จักเสียสละ และมีความเห็นใจผู้อื่น
11. ยอมรับการกระทำของตน

4. บทสรุป

การนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน นักศึกษา เป็นการนำเอาองค์ประกอบส่วนที่เป็น 3 ห่วงซึ่งประกอบด้วย พอประมาณ เป็นการรวมกันของคำสองคำ คือ “พอ” ซึ่งหมายถึง “พอดี” และคำว่า “ประมาณ” ซึ่งหมายถึง กะหรือคะเน หรือประมาณการ เมื่อรวมกันแล้วน่าจะหมายถึง การคะเนให้ใกล้เคียงจำนวนจริงหรือให้พอเหมาะพอควร ใช้การวิเคราะห์ตนเอง โดยการทำการวิเคราะห์สวอต (SWOT Analysis) หรือในชื่อไทยว่า การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ หรือ การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม

ความมีเหตุผล คือการวางแผนอนาคตทั้งการกำหนดเป้าหมายระยะยาวหรือวิสัยทัศน์ การกำหนดเป้าหมายระยะสั้น และการกำหนดแนวทางการดำเนินชีวิต โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้จากการวิเคราะห์ตนเอง การเป็นตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั่นเอง และภูมิคุ้มกันที่ดีที่จะสามารถคุ้มกันชีวิตนักเรียน นักศึกษาก็คือ การมีวินัยในตนเอง ป้องกันจากภัยคุกคามที่

สำคัญคือ การเรียนไม่จบ และไม่สามารถเดินตามเส้นทางไปอยู่ในภาพที่ตัวเองฝันเอาไว้ได้ สาเหตุเกิดจากสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- จักรกฤษณ์ โปตาพล. (2558). สังคมไร้ระเบียบต้องการ (คนมี) วินัย. วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์ ฉบับประจำ พฤษภาคม – ตุลาคม 2559, 3 (3), 40-55.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2540).วิธีสร้างวินัยในตนเอง. อ้างอิงจากแหล่งข้อมูลออนไลน์ <http://www.budpage.com/>. สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2558.
- สำนักพระราชวัง. (2559). แลงการณ์สำนักพระราชวัง เรื่อง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ มาประทับ ณ โรงพยาบาลศิริราช ฉบับที่ 37. อ้างอิงจากแหล่งข้อมูลออนไลน์ <http://www.ohm.go.th/th/monarch/announcement>. สืบค้นเมื่อ 17 ตุลาคม 2559.
- สำนักพระราชวัง. (2559ก). แลงการณ์สำนักพระราชวัง เรื่อง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ มาประทับ ณ โรงพยาบาลศิริราช ฉบับที่ 38. อ้างอิงจากแหล่งข้อมูลออนไลน์ <http://www.ohm.go.th/th/monarch/announcement>. สืบค้นเมื่อ 17 ตุลาคม 2559.
- UN Secretary-General office. (2006). THAI KING'S DEVELOPMENT AGENDA, VISIONARY THINKING INSPIRATION TO PEOPLE EVERYWHERE, SAYS SECRETARY-GENERAL TO BANGKOK PANEL. อ้างอิงจากแหล่งข้อมูลออนไลน์ <http://www.un.org/press/en/2006/sgsm10478.doc.htm>. สืบค้นเมื่อ 17 ตุลาคม 2559.
- Weerachai. (2013). คุณลักษณะผู้มีวินัยในตนเอง. อ้างอิงจาก <http://educazones.blogspot.com/2013/01/blog-post.html>. ค้นเมื่อ 30 กันยายน 2558.